

לאורו

בעזרת ד'

גליון 68
משפטים, ה'תשע"ט

עיונים לאור תורתו של מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

אורו לילדים

מבית המדרש -
לבית המשפט
פרופ' אביעד הכהן

סגולת האחדות
בעיקבא דמשיחא'
הרב שלמה לוי

ביאור
ל"אורות
התחיה"

ההתגלות
הוציורים הגלויים
אלדד פרי

ביאור
ל"אורות
הקדוש"

מלחמת הדעות (א)
הרב אורי שרקי

אדם
ואמונה

קריירה או חיים
יובל פרוינד

"ישוב
אל עצמו"

הרב אבא יעקב הכהן
בורוכוב זצ"ל
הרב יוחנן פריד

"בינו
שנות
דור ודור"

"קשה יש רק
בלחם (הארץ)?"

באור
צעיר

"אורו של משיח יברר את הוודאות
של הטוב הגמור שבהוויה בכלל,
והימלא הארץ אורה ושמחה...
ואז תבוא על בורייה ההכרה שטוב להודות לד' "

(ערפלי טוהר עמ' קל)

אורו אלפים

שלום לכם חברים,

פְּרֶשֶׁת מִשְׁפָּטִים - עֲמוּסָה בְּמִשְׁפָּטִים, כָּלָיִים וְצוּיִם. מִתּוֹכָם - הַלְכוֹת רַבּוֹת הַקְּשׁוּרוֹת בִּיחֹס שְׁלֵנוּ אֶל הַחֲבֵרִים, בְּנֵי מִשְׁפַּחְתֵּנוּ, וּבְכָלֵל אֶל הָאֲחֵרִים.

בְּשׁוּנָה מְעַמִּים אֲחֵרִים - בְּעַם יִשְׂרָאֵל, כָּלֵנוּ אֲחִים! מְצוּוֹת אֵלוּ בְּאוֹת לְהַזְכִּיר לָנוּ עַד כִּמָּה אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְאֱהוֹב אֶת הַשְּׂנִי וְלְדַאֵג לוֹ.

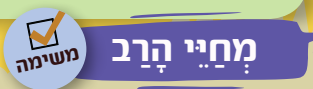
הֶרֶב קוֹק כּוֹתֵב לָנוּ כֹּה:

גְּדוּלָּה הִיא אֲהַבְתִּי לְכָל הַיְצוּרִים, לְכָל הַמְּצִיאוֹת. חֲלִילָה לִי לְהִכְנִיס בְּלִבִּי גַם זִיק קָטָן שֶׁל מִשְׁטָמָה (=כַּעַס), שֶׁל שְׂנֵאת הֶבְרִיּוֹת.

הַנְּנִי מְרָגִישׁ בְּמִלּוֹא קֶרְבִי אֶת אֲהַבְתִּי הַגְּדוּלָּה לְכָל הֶבְרִיּוֹת, וּבִיּוֹתֵר מִזֶּה לְבָנֵי אָדָם, וּבְמִדָּה יוֹתֵר עַלְיוֹנָה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל. " (שְׁמוּנָה קָבָצִים ח, קט"ז)

שְׂנֵזְכָּה לְלַכֵּת לְאוּרוֹ. שְׁלָכֶם, אוּרֵי וּמוּרֵי.

שיחה בשנים

מחיי הרב

השלימו את החסר מתוך האיורים שלפניכם.

בְּנַעֲרוֹתַי, הָיָה הֶרֶב עוֹרָךְ תִּקּוּן חֲצוֹת.

בְּשַׁעַת _____ הָיוּ הֶרֶב וּחְבָרוֹ סוּגְרִים אֶת סַפְרֵי הַגְּמְרוֹת וְהוֹלְכִים לְשִׁבְתָּ עַל יָד _____ גְּדוֹל, חוֹלְצִים _____ וְיוֹשְׁבִים עַל הָרִצְפָּה הַקָּרָה. כֹּךְ הָיוּ קוֹרְאִים בְּכַי קִינּוֹת וּמִזְמוּרֵי תְהִלִּים שְׁמִדְבָרִים עַל צְרוֹת עִם יִשְׂרָאֵל.

בְּאַחַת הַפְּעָמִים שָׁאַל הַחֲבֵר: מִדּוּעַ אַתָּה בּוֹכָה וּמִצְטַעֵר עַד כִּדֵּי כֹךְ? גַּם אֲנִי מִצְטַעֵר עַל חֲרַבְנֵי הַבַּיִת, אֲבָל לְבִי לֹא מִתְגַּעֵגַע עַד כִּדֵּי כֹךְ. אֲבָרְהֶם יִצְחָק עֲנָה לוֹ בְּפִשְׁטוֹת: הֲלֹא הַנְּנִי כֹהֵן, וּמִצְפָּה לְעַבְדָּ בְּ _____ !

נִשְׁמַח לְשִׁמוּעַ מִכֶּם: leoroletzeirim@gmail.com

מורי: אוּרֵי, הַיּוֹם הַמּוֹרָה שׁוֹב בְּקֶשֶׁה מִמֶּנִּי לְעֵזֶר לִילְדָה מִהַכְּתָה שְׁלִי. כָּל פְּעַם הַמּוֹרָה מְבַקֶּשֶׁת מִמֶּנִּי לְעֵזֶר לִילְדָה הַזֹּו וְכֹךְ אֲנִי מִתְעַכְבֶּת...

אורי: אֲסַפֵּר לָךְ סִפּוּר עַל הֶרֶב קוֹק, כֹּךְ אוּלֵי תִקְבְּלִי כַח לְהַמְשִׁיךְ לְעֵזֶר לָהּ.

לְפָנַי פְּטִירְתוֹ, הָיָה הֶרֶב חוֹלָה מְאֹד. בְּמִשְׁךְ כָּל הַיּוֹם הוּא הָיָה שׁוֹכֵב בְּמִטָּתוֹ. בְּאַחַד הַיָּמִים, הַגִּיעָה אֵלָיו אִשָּׁה מִסְכָּנָה. הִיא סָפְרָה לוֹ שְׁבֻתָּהּ חוֹלָה, וְעָלְיָה לְצִאֵת לְחוּץ לְאֶרֶץ עַל מְנַת לְקַבֵּל טַפּוּל רְפוּאֵי שְׂיוֹכַל לְהַצִּילָה. כָּל הַטְּפָסִים מְלֹאוּ, אֶךְ הַקּוֹנְסוֹל הָאִיטְלָקִי מוֹנֵעַ מִהִמְשִׁפְּחָה לְצִאֵת לְהַפְלִגָה (נִסְיָעָה בְּאִנְיָה).

שָׁמַע זֹאת הֶרֶב קוֹק. וּלְמִרּוֹת מְחֹאוֹתֵיהֶם שֶׁל בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ וְשֶׁל הַרּוֹפְאִים - קָם מִמִּטָּתוֹ, וְהִלָּךְ אֶל הַקּוֹנְסוֹל הָאִיטְלָקִי.

הַקּוֹנְסוֹל, שֶׁשָּׁמַע עַל מַחְלָתוֹ שֶׁל הֶרֶב, לֹא הֶאֱמִין לְמִרְאָה עֵינָיו כְּשָׁרָאָה אֶת הֶרֶב מְגִיעַ עַד אֵלָיו. מִיַּד אֲשֶׁר לִילְדָה וּלְמִשְׁפַּחְתָּהּ לְצִאֵת לְהַפְלִגָה.

מָה אֶת אוּמְרָת, מוּרִי? אוּלֵי כִּדָּאֵי גַם לָנוּ לְהִתְאַמֵּץ עוֹד קֶצֶת בְּשִׁבּוּל לְעֵזֶר לְיהוּדֵי אַחֲרָי!*

* מַעֲבָד מִתּוֹךְ: אוּצְרוֹת רֵאִיָּה א', ע"מ 24

מ'בית המדרש' - ל'בית המשפט'

השפעת הראי"ה קוק
על המשפט הישראלי

פרופ' אביעד הכהן

"מחצה על מחצה" - פסולה, משום שהיא שרירותית ובלתי סבירה, ומשום שאינה מביאה בחשבון את כל יסודות הסכסוך שבין בעליהדין.

זאת ועוד: פסיקה בדרך של פשרה אינה מתייחסת אך לפן המהותי והיא יכולה להתייחס כל כולה למישור הפרוצדורלי ולדיני הראיות. ההסדר הקבוע בחוק נועד "...להחיש את פתרון הסכסוך מחד, ולהקל מעומס ההתדיינות שבבתי המשפט, מאידך".

הצדדים מבקשים את דרך הפשרה, כדי לקצר את משך ההתדיינות ולכן זו התדיינות שאינה מצריכה ניהול מסכת שלימה של הוכחות והבאת ראיות. ואפילו כל כולה על פי הדין המהותי, הינה בגדרה של פסיקה בדרך של פשרה. והשופט מוסיף וכותב: **מצאתי רעיון דומה לזה במכמני המשפט העברי בתשובתו של הרב אברהם יצחק הכהן קוק (1865-1935), מייסד הרבנות הראשית ורבה הראשי האשכנזי הראשון של ארץ ישראל.** וכך הוא כותב:

"נקדים ונסביר כי על פי הדין אין הדיינים יכולים לפסוק על דרך הפשרה אלא אם בעליהדין הסמיכו אותם לכך במפורש² וכדי להתגבר על מצב זה נהגו למסור את הסכסוך לדיינים "בין לדין ובין לפשרה". כך נמנעה האפשרות לטעון נגד ביתהדין שעשה פשרה במקום לפסוק על פי הדין.

והנה, פעם התעוררה שאלה הפוכה, הסכסוך נמסר "בין לדין ובין לפשרה" והדיינים פסקו על פי הדין. מרן הרב בתשובתו (שו"ת אורח משפט, ח"מ, סימן א, ד"ה והנה בעניין) מתייחס לטענתו של אחד "הפשרנים",

2. ראה: שו"ת מהרשד"ם, ח"מ, סימן יא, ד"ה נראה וכן: שו"ת מנחת יצחק, חלק ג, סימן קנח.

פרשת משפטים - מזמנת לנו הזדמנות לסקירה - חלקית בלבד - אך מעניינת וחשובה על השפעת יצירתו וגדולתו התורנית של מרן הראי"ה קוק זצ"ל גם במערכת המשפט במדינת ישראל.

דומה, שמכל חכמי ההלכה הפוסקים והרבנים שבדור האחרון, פסיקתו והגותו הן מבין היצירות המצוטטות ביותר בפסקי הדין השונים, ובכל תחומי המשפט: הפלילי, האזרחי והציבורי.

להלן כמה דוגמאות מני רבות: באחד העניינים שבאו לפני בית המשפט העליון נדון "סכסוך חוזי". במסגרת הדין הסיכמו בעלי הדין שבית המשפט יכריע בעניין "על דרך הפשרה". אגב כך, נדרש השופט מנחם אילן שישב בדין, לעקרונות הפשרה במשפט העברי, ולנוסח השגור בבתי הדין הרבניים, שבהסכמת הצדדים מקבלים סמכות להכריע "הן לדין הן לפשרה".

בנסיבות העניין המדובר, ביקש בית המשפט להכריע בדרך התואמת את הדין, הגם שהצדדים הסמיכו אותו לפסוק "על דרך הפשרה".

השאלה הייתה האם "פשרה" החופפת את הדין הנוהג פסולה רק בשל התאמת תוצאתה לדין המצוי? השופט בהשיבו בשלילה כתב: "פסיקה על דרך הפשרה מבוססת כל כולה על 'כללי צדק טבעי' (הנשקלים במאזני המשפט), כגון פשרה המביאה בחשבון שיקולים מוסריים טהורים כמו גם עקרונות של חירות, צדק, יושר ושלוש.

אכן, יש פשרה החופפת במלואה את הדין המהותי הנוהג. 'פשרה מיכאנית' המבוססת תמיד באופן של

1. (ע"א 1639/97 אגיאפוליס נ' הקסטודיה)

הגיליון מוקדש לע"נ

ר' אברהם בן פריחה ז"ל • ר' יוסף בן תמו ז"ל • ר' יעיש בן אסתר ז"ל • ר' אברהם בן לאה ז"ל

"אין האמת מתגלה לאדם קטעים-קטעים אלא על ידי הופעה כללית בבת-אחת" (אורות הקודש, חלק ראשון חוכמת הקודש, שער הגיון הקודש, פרק יב, עמ' קעז).

ועוד דוגמא: בשאלת הזכות לבחור ולהיבחר גם של רשימה המחזיקה בעמדות קיצוניות, שלעתים צורמות את האוזן וצובטות את הלכ. הרחיב השופט מנחם אלון, דברים בשבב הסובלנות בעולמה של תורת ישראל, ובין השאר הסתמך על מרן הראי"ה קוק. וכך כתב:

"זאת תורת המנהיגות והשלטון במורשת ישראל - שיהיו סובלים כל אחד ואחד, כל קבוצה וקבוצה, לפי דעתם ולפי השקפת עולמם. זהו סודן הגדול של הסובלנות ושל ההקשבה לזולת... שלא זו בלבד שהכרחיים הם למשטר תקין ונאור אלא אף חיוניים לכוחו היוצרי, שהרי בעולם הריאלי 'שני יסודות מתנגדים זה לזה מתלכדים יחד ומביאים לידי הפריה, ומכל שכן בעולם הרוחני' (הגיה, ירושלים, תרס"ט, עמ' 47; אדר הקיר, עמ' יג ואילך).

על דברים אלה חזר גם עמיתו השופט אהרן ברק בפסק דין מאוחר יותר שעסק בסוגיה דומה שעניינה גבולות חירות הביטוי.

כאמור, דוגמאות אלה אינן אלא מעט מן המרובה, שבהם 'שוקעה' תורת מרן הראי"ה זצ"ל בעולם המשפט הישראלי. הנה כי כן, הן בהלכה הן בהגות ובאגדה, עושה משנת הראי"ה קוק זצ"ל פירות ופירי פירות, ורושמה ניכר היטב כחלק ממסכת ערכיה של מדינתנו היהודית והדמוקרטית.

המשך מאמר הרב שלמה לוי מעמ' 5

במיוחד בתקופת מלחמות ומבצעים, שם נשמת האומה מתגלה ומאצילה על כולם את רוח האחדות, האמונה והאהבה.

בהקדמה לספרו 'שבת הארץ' מבאר מרן הרב זצ"ל את ההשפעה של הארץ על בניה בניה בתקופה מיוחדת זו, וכך היא לשונו:

"ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ" (שמואל ב, פרק ז, כג) וודאי בארץ - הם גוי אחד, עימה אקרין 'אחד' ולא - אינן בלחודדיהו (ספר זוהר ויקרא צג, ב) סגולתה של כנסת-ישראל שהיא מסתכלת על ההוויה כולה באספקלריא המאירה של קודש. בכל עוז-חייה... היא מכרת... ויודעת עוד, שבאמת אין חיים אלא אלהיים... והידיעה הזאת... בעומק תכונת נשמתה, מטבעת עליה את חותם-ערכה המיוחד לה, המוטבע על כל יחיד ויחיד מיחידיה.

כי אורו-וישעו של היחיד תלויים הם במידת ידיעתו... של הכרת ערך החיים רק באלהיותם, בתוך נשמתו. "ואתם הדבקים בד' אלהיכם - חיים כולכם היום".

הקובל על כך שהדיינים פסקו על-פי דין תורה ומדוע לא "נטו אל דרך הפשרה"? והוא משיב שבנוסחה:

"בין לדין ובין לפשרה" - יש לומר דכוונת בין לדין בין לפשרה היא שידונו הדיינים על שני האופנים, דהיינו שיבררו להם דרך הדין, ויראו אם הדין אינו רחוק מדרך היושר של מצב העניין, אז ישאירו הדין, ואם יראה להם שלעורך הפשרה - הדין הוא כבד יותר מזדאי, לצד אחד או לשניהם, אז יעשו פשרה..."

אם לתרגם את הדברים ללשון בתזמנו, הרעיון הוא, שבמקום שהדרך של "יקוב הדין את ההר" נראית נוקשה מדי בנסיבותיו של המקרה הנדון - יש לפסוק על דרך הפשרה, אך בשום אופן אין לפסול פתרון צודק רק משום שהוא חופף את הדין המהותי"

דוגמאות נוספות

בפסק דין אחר, מן החשובים שניתנו עסק בית המשפט העליון בהלכות איסור לשון הרע, בשאלה מהי "אמת", והאם ניתן לדבר על "חצי אמת". שלל השופט מישאל חשין מכל וכל אפשרות זו, וכתב, בין השאר:

"ה'אמת' כפשוטה היא האמת כולה, וכדי לקדם פני רעתם של עדים מתחכמים מזהירים אותם מראש כי יאמרו את כל האמת."

ואף הוא נדרש בדבריו אף לדברי הראי"ה קוק, ובלשונו:

על סדר הדברים

בתחילת שיבתנו לציון בדורנו, הולך ונבנה הבניין החומרי של שיבת ציון, הרוחניות שתולה בתוך התהליך ומשמרת את פנימיות החיים, עד אשר יפוח היום ונסו הצללים ויתגלה האור בשלמות.

המבנה המורכב, ולעיתים אף נראה כסתירה, בין האור הגדול בנשמות של דור 'עקבתא דמשיחא' לבין גילויי הכפירה והדלדול הרוחני. מחייב אותנו להכין דרך של רפואה להרבות כלים רוחניים, הסברים ותכנים עמוקים, המועילים כדי לסול דרכים שיאפשרו הסתגלות מעשית על פי האורות היותר עליונים. אחד התהליכים החשובים שנפגוש בתקופה זו הוא '**חוצפא ישגא'** כלומר החוצפה - תגביה ראש, כאשר בפנימיות כוונתה היא מבקשת את החתירה אל הקודש אל הקב"ה.

האהבה המתגלה באומה היא למרות המחלוקות הפנימיות, שורש עניינה הוא בבקשת האמת והאמונה. ממילא, ההבנה שאנו עם אחד, מתגלה

סגולת האחדות ב'עיקבא דמשיחא'

משנה כה, אורות התחיה

הרב שלמה לוי

ב'עיקבא דמשיחא'

יתאחזו בהם קליפות הטומאה (בשל מורכבות התהליך לעיתים נראים בצורה מוזרה ואף חשודה).

בעל 'התקופה הגדולה' הרמ"מ כשר זצ"ל מסביר כי זהו תהליך ארוך ומורכב, שבו אנו צריכים לאחוז במידת הסבלנות האלוהית, ולפעול יחד 'עם אל' למען בנין הגאולה. תהליך זה מתנהל גם שלא לפי ההבנה שלנו, כדוגמת 'מעשה יהודה ותמר' ועוד.

סמוך לעקבא-דמשיחא מתרבה סגולת האחדות באמה, המעשים הטובים והדעות והאור האלהי הנמצאים בצדיקים, פועלים על קדשת הכלל יותר מבשאר הזמנים. טמונה היא סגלה זו במטמון של קטגוריא ומריבות, אבל תוכו רצוף אהבה ואחדות נפלאה, שמעורת הרגשה כללית לצפייה לתשועת הגוי כלו.

'אתחלתא דגאולה'

מורנו ורבנו ראש הישיבה הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל אמר בנועם אמרותיו, שלפי לשון 'התפילה לשלום המדינה' אנו נמצאים 'בראשית צמיחת גאולתנו', ושאל מורנו הרצי"ה: האין אנו נמצאים כבר יותר 'עמוק' בתהליכים הגאוליים? גדולי התורה רבי אליהו גוטמאכר ורבי יהושע מקוטנא זצ"ל הזכירו שזו אתחלתא דגאולה! והוסיף ואמר: האם זו אתחלתא בלי סוף? האם עומדים באותו מקום? האם מאז החלטתם לא 'זז' משהו? ושמה לא נוספו כמה שלבים? אלא מסתבר שעשוי אנו נמצאים בשלב קצת אחרי 'אתחלתא'!

אמנם, אי אפשר לומר שיש לנו כבר גאולה שלימה, הן ברוחניות הן בפוליטיקה. אבל לומר שמאז שום דבר לא התקדם ושלא נוספו שלבים - בין המובנים לנו ובין שאינם מובנים הרי יש בזה 'חוסר אמונה!' הגאולה היא מסכת גדולה, מרבד ארוך מאוד, פרודור ארוך מאוד. חלק מן הפרודור הזה שהוא 'בחוש' הוא בבחינת 'עקבות משיחא'. והחלק שהוא 'בפנים', הוא בבחינת מסכת ארוכה מאוד, עמוקה מאוד. ארוכה ברוחניות וארוכה בפוליטיקה. אבל כבר נכנסנו קצת בפנים! (שיחות הרב צבי יהודה, דברים).

במסכת סוטה שנינו: "בעקבות משיחא - חוצפא יסגא", מה פשר הביטוי? לרש"י הכוונה היא כי בתקופה בסוף הגלות לפני המשיח יתרחשו אירועים רבים ומורכבים: 'חוצפה ישגא' - החוצפה תתרבה וקשיים נוספים יצוצו, כמבואר בהמשך המשנה.

לפי "תפארת ישראל" - תקופה זו תהיה בתחילת הופעת משיח צדקנו.

ביאור נוסף בסוף מסכת יבמות אין 'בן דוד' בא (משיח צדקנו) מגיע "עד שיכלו כל הנשמות אשר בגוף". וביאורו: כי בעולם העליון ישנו מקום רוני בשם 'גוף' ושם נמצאות כל הנשמות העתידות להתגלות בעולם, ועד שנשמות אלו לא יופיעו בעולמנו אין המשיח מתגלה. בהגיענו לקצה "התחתון" של הופעת הנשמות הנמצאות שם בגוף, בבחינת 'עקב' יכולים להתבטא בשם 'בעקבות משיחא', נשמות המופיעות בתקופת קדם הגאולה.

משמעות שם זה, כתקופת קדם הגאולה, מתבארת בספר 'קול התור':

"בשביל שני דברים נקראים 'עקבות', בשביל שאינם קימעא קימעא (תהליכי הגאולה הינם ארוכים ומורכבים, ומופיעים 'עקב בצד אגודל'), ובשביל שסגולות הגאולה באות בדרך 'עקיבין', היינו 'עקיפין', סחור סחור, כדי שלא

ההתגלות והציורים הגלויים

מערכת חכמת הקודש,
אורות הקודש, פרק מה

אלדד פרי

לסיום הסדר השלישי

אנו עומדים בפרק האחרון של הסדר השלישי שעסק ב'איחוד הכללות והפרטות'. אחרי הסדר הקודם שעניינו היה ב'איחוד הנסתר והנגלה' ולפני הסדר הרביעי בו נעסוק אי"ה ב'איחוד מדע הקודש והחול'.

הרב הנזיר זצ"ל סידר את חלק 'חכמת הקודש' ב'אורות הקודש' בסדר 'עולה'. כשאני אומר 'עולה', כוונתי לקושי שלנו להכיל את הדברים העמוקים של מרן הרב זצ"ל. הסדר הקודם שעסק באיחוד הנסתר והנגלה מוסכם בנפשנו - אינטואיטיבית. פשט התורה זועק 'דרשני' בהרבה מקומות ואין כמעט יהודי שלא חש בנפשו, כי הדברים שהוא פוגש אינם חזות הכל, אלא אור קלוש של אור גדול יותר, של עולם הסוד.

הסדר שלפנינו, 'איחוד הכללות והפרטות' כבר קשה יותר להכלה. האדם מורגל להבחין בן כלל לפרט כשני ענייני שונים בתכליתם. הלימוד כי הפרט והכלל הם אחד וההבדל מצוי רק בנקודת ההשקפה - קשה יותר.

הסדר הבא הוא כבר מנוגד לאינטואיציה של האדם המערבי, 'איחוד מדע הקודש והחול'. אצל האדם המערבי החול הוא מה שניתן לחוש, למדוד, להוכיח וכדו', בשעה שנראה לו כי הקודש הוא עניינו של האדם בתוך נפשו פנימה.

אם כן, פרק זה, המסיים את השלישי הוא גם בבחינת 'נקודת פתיחה' לסדר הבא אחריו.

"אין ההתגלות הרוחנית צריכה לטשטש את העולם החמרי בציוריו המגולים, אלא לעשות את היחש אליו יותר בהיר, יותר חפשי, ויותר עדין."

הצער וההשתוממות, שמסתבכים בהעילויים הרוחניים במהלך התגברותם, הם באים מחורבן העולמות הקדומים, השרוים כולם בנשמה, לפני ההופעה העליונה, הבאה ומתחדשת.

וכשאדם מתרומם לתיקון גמור, אין השכלול הרוחני שלו בא על ידי חורבן מה שקדם, לא על ידי פיסול של ראשונות, כי אם על ידי הוספה, 'ואלה מוסיף על הראשונות'.

ונמצא כל כח החיים, כל כח הציור, כל אוצר הדעת, כל היחושים הנפשיים קיימים, והם מוסיפים כח למערכת הקודש החדשה, ומתעלים בעילויה.

המדרגה הראשונה, הבאה מתוך מפעל החורבן הקדום, היא מחוללת בנפש את הזעזוע, המקיף את היראה, הטהורה הפנימית, כמו קלפה לפרי. והמדרגה השנייה, של ההוספה על הראשונות, באה מתוך המקור של היראה בטהרתה, אשר העולם יבא אליו באחריתו. והתהלכתי בתוכם, 'אטייל עמכם בגן עדן ולא תזדעזעו ממני, יכול לא תיראו ממני - תלמוד לאמר והייתי לכם לאלהים'.

אז - הכל יתעלה למקורו הברוך, העליון, ששם הוא התוכן האחדותי, שהוא למעלה מכל ציור של הבדלות. ביום ההוא יהיה על מצילות הסוס קודש לד', והיה הסירות בבית ד' כמזדקים לפני המזבח, והיה כל סיר בירושלים וביהודה קדש לד' צבאות. כי הכל יעלה למדת הקודש."

'שבירת הכלים'

המושגים 'שבירת הכלים', או 'מיתת המלכים', או 'ירידת העולמות', נשמעים מוכרים לכולם. השתלשלות האור מן המאציל העליון עד האור

מאז ירידתו של האדם הראשון מגן העדן והפיכתו לבשר ודם, ל'כותנות עור' במקום 'כותנות אור', הלך העולם וירד ממדרגה למדרגה עד שבא אברהם אבינו (נולד ב 1948 לבריאה!) והתחיל לעסוק בתורה. אלפיים שנות ירידת הדורות הללו קרויות על ידי חז"ל בלשון 'תוהו'.

נמצא מדברים אלו כי לעצם ירידת והפחתת האור האלוהי בעולם, קוראים חז"ל 'תוהו'.

מגמה זו גורמת לאדם, לאינסטינקט טבעי, לפיו החומר סותר את הרוח. כדי להיות רוחני יותר צריך להיפטר מהחומר. תפיסה זו, שהיא נוצרית ביסודה, נעוצה בעצם שבירת הכלים וירידת העולמות, ומטרתה לייאש את האדם מהאפשרות להתרומם ולהתעלות, בעודו גוף ונפש.

כנגד תפיסה זו כותב מרן הרב בראש פרקנו:

"אין ההתגלות הרוחנית צריכה לטשטש את העולם החמרי בצירוי המגולים, אלא לעשות את היחש אליו יותר בהיר, יותר הפשי, ויותר עדין".

השבירה - שלפני כל עלייה

נשאלת איפוא השאלה, אם כך, מהיכן מגיע אותו אינסטינקט? מדוע נראה לכל כך הרבה אנשים בעולם שכדי להגיע לזכות רוחנית יש להתנגד לעולם החומר ולמעט אותו עד כמעט ביטולו? על כך עונה הרב:

"הצער וההשתוממות, שמסתבכים בהעילויים הרוחניים במהלך התגברותם, הם באים מחורבן העולמות הקדומים, השרויים כולם בנשמה, לפני ההופעה העליונה, הבאה ומתחדשת".

המתכון של בורא עולם למפגש בין האור הגדול עם החומר העכור, כלל במסגרת ירידת העולמות - 'שבירה'. השבירה הייתה הכרחית ליצירת כלים חדשים אשר יכולים להכיל את האור. הנשמה שלנו, שה DNA שלה בא מאותו האור, אוצרת בקרבה זיכרון של אותה השבירה, אשר היוותה תנאי להכלת אור גדול.

השבירה הזו איננה פגיעה באור עצמו, שכן האור איננו בר-פגיעה. השבירה היא רק בכלי שאינו יכול להכיל אותו והחלפתו בכלי מתאים יותר.

הפרק הזה נוגע בנקודות נוספות שלא נגענו בהן כלל, אולם אי"ה נשוב וניפגש בהן בסדר הבא..

שבתוכנו, נשמתנו הטהורה, כלל ירידות רבות מדרגה לדרגה ומסכים רבים, לצמצום האור העליון. ברור הדבר, כי אלמלא אלה, הרי שלא היה מקום לקיומנו אנו. מעניין מאוד שמעבר לצמצום האור וירידתו מעולם לעולם ומספירה לספירה, מתוארת בכתבי האריז"ל גם בלשון 'שבירה'. מן הצד האחד האור מצטמצם כדי שהכלים בעולם התחתון יותר יוכלו להכיל אותו ולא 'ישברו', אולם בסופו של דבר התופעה היא שהכלים בכל זאת 'נשברים'. אין זה המקום להרחיב בכך והמעוניין לעמוד על נושא זה בהרחבה יעניין באוצרות חיים' שער הנקודים, או 'עץ חיים' היכל ב', היכל נקודים.

חז"ל הרבו לדבר במדרשים על ירידת העולמות ושבירת הכלים, הכל בלשון ציורית וברמז בלבד, אולם כל המכיר את דברי הקבלה, מזהה מיד את תוכן דבריהם החבוי במדרשים.

למשל:

"בנוהג שבעולם, מלך בשר ודם בונה פלטין במקום הביבים ובמקום האשפה ובמקום הסריות, כל מי שהוא בא לומר" 'פלטין זו בנויה במקום הביבים ובמקום האשפה ובמקום הסריות' אינו פוגם? כך כל מי שהוא בא לומר: 'העולם הזה נברא מתוך תוהו ובוהו' אינו פוגם? אתמהה!!!

ר' הונא בשם בר קפרא אמר: אילולי שהדבר כתוב אי אפשר לאמרו "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים" מנין הן? וְהֶאֱרַךְ הֵיטָה תְּהוֹ וְבוֹהוֹ" (מדרש רבה לבראשית, א, ה).

העולם בנוי על גבי 'תוהו ובוהו'. הדבר משול למצב בו מלך יבנה ארמון על אשפה. אדם שיבוא אל הארמון ויבחר להזכיר עובדה זו, שהארמון המשוכן בנוי על גבי אשפה, הרי כוונתו היא לפגום בכבודו של המלך ובעשייתו. כך, אומרים חז"ל, עובדת בניית העולם שלנו על גבי 'תוהו ובוהו', היא עובדה שאם לא הייתה כתובה בתורה הרי שהיה פגם לאומרה.

'תוהו ובוהו' האמור בתורה ואותו מזכירים חז"ל הוא 'עולם התוהו' המוזכר בכתבי האריז"ל המתאר את 'ירידת העולמות' ואת 'שבירת הכלים'.

לא פלא, איפוא, כי לאלפיים שנים הראשונות של העולם, קוראים חז"ל 'תוהו':

"תנא דבי אליהו: ששת אלפים שנה הוי עלמא - שני אלפים תוהו, שני אלפים תורה, שני אלפים ימות המשיח" (סנהדרין, דף צז, א).

מלחמת הדעות

(חלק א)

הרב אורי שרקי

תנוחת הגוף בעת הקריאה, כי אם על עצם הציווי.

ידוע הדבר, שביחס למחלוקות בין חכמי המשנה והתלמוד נוהגים לומר: "אלו ואלו דברי אלוהים חיים". כלומר לכל אחת מהדעות יש שורש המחבר אותה אל האלוהות. אמנם בכל דור היה מוטל על החכמים להכריע איזו מן הדעות הקיימות מתאימה יותר למציאות, אך הכרעה זו לא ביטלה את נקודת האמת האלוהית בדעה שנדחתה.

ועתה יש לתהות: האם גם לדעות שאינן נכללות בתוך הקודש יש שורש המחבר אותן אל האלוהות? מהי עמדתה של תורת משה ביחס לדעות חילוניות שעומדות במפורש מחוץ לתחום הקודש?

הפרדה לצורך עלייה

בספרו 'אורות' (עמ' ע-עב) מבאר הרב קוק שבכל חברה, ובעם ישראל בפרט, קיימים שלושה כוחות שצריכים לבוא לידי ביטוי כדי ליצור חברה בריאה. הכוח הראשון הוא הקודש, הדת; הכוח השני הוא השאיפה הלאומית; והכוח השלישי הוא השאיפה הקוסמופוליטית להתאחד עם כלל האנושות.

במצב בריא זקוקה החברה לשלושת הכוחות כאחד. שום ציבור אנושי איננו יכול להתפתח בצורה בריאה אם לא יתקיימו בו שלושת הכוחות האלו בפועל. וממילא צריך שתהיינה מפלגות, שהרי קשה לאדם להתמסר

אלו ואלו דברי אלוהים חיים - עד היכן?

ישנן בעולם דעות רבות השונות זו מזו, וכל מי שהוא בעל דעה רוצה כמובן שדעתו תהיה הדעה המקובלת על הכלל. מהו היחס הראוי לריבוי הדעות?

ישנה גישה אחת לפיה נדרשת סובלנות - לכל אחד יש זכות להשמיע את דעתו, ועם זאת עליו להיות סובלני מספיק לשמוע את דעת חברו. וישנה גישה הפוכה מזו - רק דעות נכונות יכולות להישמע. מי שדעתו איננה נכונה - אל לו להשמיע אותה כלל, שהרי דעה לא נכונה היא גם דעה מזיקה, ובדעה מזיקה יש להילחם. הגישה הראשונה מניחה שלא ניתן להגיע אל האמת, ולכן ממילא אין להעדיף דעה זו או אחרת. הגישה השנייה מניחה שהאמת ניתנת לבירור וכי יש לה קריטריונים ברורים, לפיכך לא תיתכן סובלנות לדעות האחרות.

מלחמת הדעות קיימת גם באומתנו זה דורות רבים, אך היא מקבלת משנה תוקף בדורנו. בעבר נלחמו זו בזו דעות מנוגדות שהשתייכו שתיהן לעולם הקודש. בית הלל ובית שמאי, למשל, חלקו אלו על אלו בנושאים רבים. אך עם כל זאת, שררה ביניהם הסכמה רחבה על יסודות תורת משה. גם כאשר נחלקו אם הוראת התורה לקרוא את 'שמע' "בשכבך ובקומך" כוונתה בזמן שכיבה או במצב שכיבה, הסכימו הכול על עצם המצווה לקרוא את 'שמע'. בדורות האחרונים הוויכוח התרחב. הדיון סביב קריאת שמע, למשל, איננו רק על

אלהים חיים מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן? מפני שנוחין ועלובין היו, ושונים דבריהן ודברי בית שמאי. ולא עוד, אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהן.

מדברי הבת-קול נמצאנו למדים דבר חשוב: בית הלל ובית שמאי - שניהם אומרים דברי אלוהים חיים. אך עם זאת ההלכה היא כבית הלל. ולמרות שדברי בית שמאי אף הם דברי אלוהים חיים, מי שניהג כמותם ייחשב לעבריין.

מדברי התלמוד עולה שאלה: כיצד יתכן שבהלכה, שנועדה לגלות את דבר ה' בפרטי המציאות, יש מקום לריבוי דעות?

רבים הם הפירושים שניתנו לשאלה זו. אחד מהם ניתן על ידי הריטב"א, המביא מדרש שאיננו מצוי בספרים שלפנינו, לפיו כשהקב"ה מסר את התורה מסרה במ"ט צדדי טהרה ובמ"ט צדדי טומאה. פירוש הדבר הוא שלכל עניין שבו נדרשת הכרעה הלכתית יש ארבעים ותשע סיבות לטהרו וארבעים ותשע סיבות לטמאו. אם כך, כיצד תוכרע ההלכה? ההלכה למעשה תיקבע על פי סברותיהם של חכמי כל דור שמזהות את התאמת הטעם למציאות של הדור. יש דור שבו הטעם לטהר יגבר, ויש דור שבו הטעם לטמא יגבר. ההלכה אם כן, איננה האמת במובנה הטהור, כי אם המעשה המתאים ביותר לרוח התקופה.

לשיר את שיר השירים

יש בדברים אלו טעם קל של ייאוש: ייאוש מלהביע עמדה נחרצת בנושאים הקשורים להשקפת עולם. שהרי בכל פעם שתהיה לאדם דעה יהיה עליו לקחת בחשבון שלא כל האמת נמצאת אצלו; חלק ממנה תמיד יהיה אצל זולתו.

אך ישנה אפשרות נוספת: במקום לפתח השקפת עולם חלקית, יש לעמול ולהשיג את השקפת העולם הכוללת יותר. בדורנו למשל, יש לבקש את העמדה שתלכד בין השאיפה הדתית, הלאומית והקוסמופוליטית.

התמסרות מלאה ושלמה לשלושה דברים בבת אחת. הרבה יותר נוח לפעול בהתמסרות מלאה בתחום אחד בלבד. יש מי שמתנדבים להיות דתיים, יש שבחרים להיות לאומיים, ויש גם קוסמופוליטיים.

לדעת הראי"ה קוק, אפילו בשנאה ששוררת בין המפלגות יש נקודה טובה. השנאה גורמת למפלגה אחת לדחות את עמדת המפלגה האחרת, ועל ידי כך להתמסר יותר לעמדה שלה עצמה. זה טוב שהדתיים מתעלמים מכך שיש דברים אחרים חוץ מהדת, אחרת זה יפריע להם להיות דתיים. וטוב שהלאומיים והקוסמופוליטיים דבקים בעמדותיהם, שאם לא כן זה יפריע להם להוציא את כישרונותיהם אל הפועל. אם כך, גם לשנאה יש ערך חיובי.

במסכת סנהדרין (צז, א) יש תיאור של העתיד להיות ב'עקבתא דמשיחא', היינו, בתקופה הקודמת לימות המשיח. הרבה תופעות שליליות צפויות בתקופה זו - "היוקר יאמיר", "בן מנוול אב", "בת קמה באמה" ועוד. ובין כל אלה "האמת תהיה נעדרת" - האמת תהיה "נעשית עדרים עדרים", כלומר מחולקת בין הקבוצות השונות באומה. כל אחד יאחז בנתח אחד של האמת וסביבו יבנה את השקפת עולמו.

על פי הסברו של הרב קוק, קיימת גם תועלת בדבר. על ידי כך שכל מפלגה אוחזת באמת שלה, ורק בה, היא מסוגלת לפתח את השקפותיה באופן כזה שיוציא לאור את כישרונה.

דורות שונים, טעמים שונים

במסכת עירובין (יג, ב) נאמר על בית הלל ובית שמאי:

אמר רבי אבא אמר שמואל: שלש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל. הללו אומרים: הלכה כמותנו, והללו אומרים: הלכה כמותנו. יצאה בת קול ואמרה: "אלו ואלו דברי אלהים חיים הן, והלכה כבית הלל". וכי מאחר שאלו ואלו דברי

מקומו בעולם ומתחבר למה שמחיייה את נשמתו. אך עד מהרה צצות בעיות - זה קורה כאשר מתחילים לדבר אחד עם השני. האדם הפרטי שחי עם עצמו בהרמוניה נפלאה יזהה את הלאומי כפאשיסט, והלאומי יטען כלפיו בחזרה שהוא אגואיסט. שניהם ביחד יטענו כלפי אוהבי האנושות שהם מזניחים את עצמם ואת אומתם, ואלו האחרונים ישיבו שרק הם עוסקים בדבר החשוב באמת: בצלם אלוהים הכלל-אנושי. אז יבואו ה'ירוקים', שדאגתם מכוונת לקוסמוס בכללו, ויעמדו על כך שחיי החרקים חשובים לא פחות מחיי האדם.

מהו הפתרון? איך יתקיימו ארבעת השירים גם יחד מבלי שיצטרכו לוותר על עמדותיהם? הרב קוק מציע אפשרות נוספת:

יש אשר עולה עם כל השירים הללו ביחד באגודה אחת, וכולם נותנים את קולותיהם, כולם יחד מנעימים את זמריהם, וזה לתוך זה נותן לשד וחיים, קול ששון וקול שמחה, קול צהלה וקול רנה, קול חדוה וקול קדושה. שירת הנפש, שירת האומה, שירת האדם, שירת העולם, כולן יחד מתמזגות בקרבן בכל עת ובכל שעה. והתמימות הזאת במילואה עולה היא להיות שירת קודש, שירת אל, שירת ישראל, בעוצם עזה ותפארתה, בעצם אמתה וגדלה, ישראל שיר אל, שיר פשוט שיר כפול, שיר משולש, שיר מרובע, שיר השירים אשר לשלמה, למלך שהשלום שלו.

שיר נוסף: שיר השירים. זהו שיר חמישי שכולל את השירים כולם ומתוך כך משכין ביניהם שלום. ואולם השיר החמישי יפעל את פעולתו רק אם תקדם לו מלחמת דעות, אחרת השלום בין הדעות לא יהיה אלא פשרה מזויפת. כלומר, השלום בין הדעות בוא יבוא ביום מן הימים, אך עד שיבוא, טוב שתהיה מלחמה בין הדעות השונות.

אומר הרב קוק באורות הקודש (ב, תמד):

יש שהוא שר שירת נפשו, ובנפשו הוא מוצא את הכל, את מלא סיפוק הרוחני במילואו.

יש שהוא שר שירת האומה, יוצא מתוך המעגל של נפשו הפרטית, שאינו מוצא אותה מרוחבת כראוי, ולא מיושבת ישוב אידיאלי, שואף למרומי עז, והוא מתדבק באהבה עדינה עם כללותה של כנסת ישראל, ועמה הוא שר את שיריה, מצר בצרותיה, ומשתעשע בתקותיה, הוגה דעות עליונות וטהורות על עברה ועל עתידה, וחוקר באהבה ובחכמת לב את תוכן רוחה הפנימי.

יש אשר עוד תתרחב נפשו עד שיוצא ומתפשט מעל גבול ישראל, לשיר את שירת האדם, רוחו הולך ומתרחב בגאון כללות האדם והוד צלמו, שואף אל תעודתו הכללית ומצפה להשתלמותו העליונה, וממקור חיים זה הוא שואב את כללות הגיונותיו ומחקריו, שאיפותיו וחזיונותיו.

יש אשר עוד מזה למעלה ברוחב יתנשא, עד שמתאחד עם כל היקום כולו, עם כל הבריות, ועם כל העולמים, ועם כולם אומר שירה, זה הוא העוסק בפרק שירה בכל יום שמובטח לו שהוא בן עולם הבא.

השיר הפשוט הוא שיר הנוגע לאדם הפרטי. האדם שר את שירת עצמו. המדרגה השנייה היא הזדהות האדם עם אומתו. הוא התעלה מעל למדרגתו הפרטית ומצב רוחו מושפע ישירות ממצבה של אומתו. מדרגה עליונה מזו היא מדרגת האדם ששמח בשמחת האנושות ומצטער בצערה. הוא איננו מרוכז באומתו בלבד כי אם באנושות כולה. ולמעלה מזה יש אדם שחי באחדות עם המציאות כולה: החי, הצומח והדומם. הוא שרוי בצער כל עוד יש תולעת אחת בעולם שאיננה יכולה להתקדם בגלל אבן שחוסמת את דרכה.

לכאורה המציאות המתוארת כאן נראית אידיאלית. כל אחד מבעלי השירה מוצא את

קריירה או חיים

יובל פרוינד

להציץ ולא להיפגע

שְׁמִירָה צְרִיף כָּל אֶחָד לְהִיּוֹת מְגֹדֵר בְּעוֹלָמוֹ,
וְאִם יֵהִי לְהִצִּיץ בְּעוֹלָם שְׂאִינֵנו שְׁלוֹ,
יֵדַע לְהִיּוֹת נֶשְׁמֵר בְּרוּחוֹ,
רַק לְהִצִּיץ, וְלֹא לְהִשְׁתַּרֵּשׁ וּלְהִשְׁתַּקַּע שָׁם;
כִּי יִכְבֵּל לְהִיּוֹת מְעַקֵּר עֲצָמוֹ מְעוֹלָמוֹ,
וְהַעוֹלָם הַזֶּה לֹא יִקְלַטְנֵנו.

המפגש העמוק עם החיים טמון בקרבי. לכן על הרגישות אישית, על התחושה האינטימית של ה'טוב' וה'רע', על מה שדעתי ורק דעתי רואה, על תשומת הלב לרצון החבוי ומציץ מן החרכים - צריך לשמור מכל משמר. כל מידע אחר, יפה וטוב ככל שיהיה, שיערער ויבלבל את חושי הפנימיים אינו שווה את המחיר. המחיר הכבד של קלקול המצפן ובעקבות כך תהייה מייסרת שסופה ספקנות כרונית ואובדן ההנאה.

ההצצה אל עולמות אחרים היא הכרחית מכיוון שהם נקודות הייחוס שמגלות לי את עצמי, אבל כאשר העין והלב פתוחים יותר מדי אל מרחבי הידע שבחוץ - הם מאבדים את היכולת לחוש באופן ישיר וחד את העצמיות. את זרימת חיי הייחודית. הרב קוק מציין שהאדם יכול להשלות את עצמו ולהמיר את חייו בחיים אחרים אולם במוקדם או במאוחר החריקות יתגלו בחוסר כנות ובטעויות חוזרות ונשנות כיון שהעולם הזר לא יכול להיקלט באמת. את העצמיות אי אפשר לזייף.

הנחש מושך את האדם שוב ושוב לטעום מ'עץ הדעת' של האחרים מכיוון שברגעים רבים זה נראה המוצא המכובד לצאת מן הסיבוך. הרי ראינו

כבר לאן 'עץ החיים' שלך הגיע, הגיע הזמן לעזוב את הטיפוח שלו ולהתמסר לזלילת עץ הדעת של כל מי שסביבך. כמו כל שקר כוחו של הנחש הוא בנקודת האמת שלו - בחשיבות הדעת של הזולת כדי להצמיח את גרעיני החיים הפנימיים - אולם מהר מאד אותה אמת נעלמת בתוך ים הידע המציף את האדם ומטביע אותו בתוכו. אז הגירוש מגן עדן קורה מאיליו. האדם מגרש את עצמו מ'גן העדן' שלו. דוחק את עצמו החוצה.

לכן הרב קוק קורא על אתגר העצמיות כשמירה על הסטריליות של המחשבה הדמיון והרגש. הגנה על אוצרות הנפש. על תום הילדות, בטרם יידבקו בהם גורמים זרים:

מֵה מְאֹד רְאוּי לְהִיּוֹת עוֹמֵד עַל הַמְשָׁמֵר הַמְחַשְׁבֵּתִי
וְהַצִּיּוּרִי,
לְקַלֵּט כָּל רְעִיּוֹן תַּכְףּ בְּהוֹלְדוֹ בְּמַחְבֹּאֵי הַנֶּפֶשׁ,
לְשַׁמֵּר אֶת צְעָדָיו מְרֵאשִׁית יִצְיָאָתוֹ מִתּוֹךְ הַתְּעוֹלָמָה
הַכְּמוּסָה,
אֶל אֹר הַהִתְגַּלּוּת,
וְלָרֶשֶׁם אֶת כָּל הַרְשִׁימוֹת שְׁמֹרְגִישִׁים,
בְּשִׁימַת לֵב, בְּכָל אֲרָחוֹת הַפְּתוּחַ שְׁלוֹ

הרב קוק עצמו הרבה בכתיבה של רעיונותיו. גם כאשר הוא חוזר אל אותו נושא הוא שב וכותב אותו - כדי לעמוד על משמר העצמיות. כדי לכתוב את הרעיון מראשית היוולדו. כדי לא להשוות אותו לרעיון אחר. אפילו לא שלו עצמו. בכתיבתו הוא מרבה לתאר את תחושותיו גם אם הן ערטילאיות ו'חלקיות'. שוב ושוב הוא סובב סביב נשמתו ובסבלנות ממתין שהיא תשמיע את

**נְשֹׂאָה עֵין מְחוּץ לָהּ,
לְחֶשֶׁב עַל דְּבַר גּוֹרְלוֹת וְקַרְיָרוֹת.**

הארץ, ובהקשר שלנו האדם, חוטאים בחטא הצמצום העצמי. ההתכחשות לשפע. יש באדם פוטנציאל של טעם בכל רגע מרגעי חייו אבל התביעה הזאת מפחידה אותו. מאיימת לבלוע אותו. כיצד אפשר לחיות ב'מתח גבוה' שבה כל שנייה חשובה ומשמעותית?! בלתי נסבל לחוות כל הזמן את הגודל האנושי. לכן האדם מוצא את פתרון הצמצום - התכווצות למטרה מסוימת. הוא מגדיר לעצמו תכלית - מעמד, קריירה, אידיאל - ותוחם בתוכה את אנושיותו.

מה קורה עם שאר חלקי החיים? מה עם מרבית הזמן שנותר? הוא מאבד את הטעם. הוא הופך לעץ קשיח. במקרה הטוב הוא הופך לאמצעי נטול עונג. חוליה בשרשרת לקראת התכלית. ובמקרה הגרוע הוא הופך להיות מחסום שמעכב מלהגיע אל התכלית. בין כך ובין כך החיים נחלשים. כשרוב דפיקות הלב הן סתמיות קשה לחיות. קשה לשמוח. במיוחד לאור העובדה שברגע שהמטרה מושגת היא נעלמת ומותרה אותך שוב תקוע ב"גזע" החלול.

קולה המדויק - את רוח גן העדן שמצליחה לחדור את להט החרב המתהפכת של התודעה הרגילה.

הפרי שמרקיב את העץ

מחטא האדם הראשון - חטא השכחה העצמית - נצעד אל חטא סמוי יותר שמשוקע בבריאת העולם. חטא 'קוסמי'. חטאה של הארץ. במה דברים אמורים? הקרקע שאמורה להצמיח ביום השלישי של הבריאה את הצמחים והעצים מצטווה להצמיח "עץ פרי, נשא פרי" - כלומר עץ כזה שגם גוף העץ יהיה בעל טעם כמו פריו. אולם בהתממשות הבריאה אנחנו מתאכזבים לראות "עצי פרי" שהטעם היחיד שיש בהם נמצא רק בפרי עצמו. בפעולה הטבעית הזאת מזהה הרב קוק (בעקבות חז"ל) שרידים של חטא קדמון - חטא ההכחשה העצמית:

**חֲטָאָה הָאָרֶץ,
הַכְחִישָׁה אֶת עֲצְמִיּוּתָהּ,
צִמְצָמָה אֶת חֵילָהּ,
הִלְכָה אַחֲרֵי מַגְמוֹת וְתַכְלִיתוֹת,
לֹא נִתְּנָה אֶת כָּל חֵילָהּ הַכְמוּס,
לְהִיּוֹת טַעַם עֵץ כְּטַעַם פְּרִיּוֹ,**

מסיבות סיפור ואומץ 'ב'ית הרב'

ד"ר דבור

- סדנאות מגוונות
- תאטרון בובות
- לימוד משותף
- הצגה
- יצירות
- סדנאות להורים

לפרטים והרשמה צלצלו: 02-623-2560

הרב אבא יעקב הכהן בורוכוב זצ"ל

הרב יוחנן פריד

שנכתבו בסוגיות הקשות והמורכבות סביב לספרים הידועים 'קצות החושן' ו'נתיבות המשפט' ואשר נלמדו ביראת כבוד ובהתלהבות למדנית בעולם הישיבות - עד שנודע דבר הצטרפותו של המחבר לתנועה הציונית... היינו לתנועת "המזרחי".

ומאז - נעלמו הספרים מעולם הישיבות ונשכחה (הושכחה?) אישיותו של הגאון הגדול המיוחד במינו. הס מלהזכיר! (המעוניינים בפרטי פרשה מבישה זו יוכלו לעיין בפורום "אוצר החכמה").

מעט מתולדותיו

הרב בורוכוב נולד בליטא (פלך וילנא) וכבר בצעירותו הצטיין בכשרונותיו ובשכלו החריף. הסמכתו לרבנות הייתה בגיל 21 על ידי הגאון מקובנה ר' יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל, ומאז כיהן ברבנויות בקהילות שונות, עד שנת תרס"ג (1903) בה נתמנה לרב העיר והקהילה הגדולה של וולקוביסקי במקום הרב יהונתן אליאשברג ובה כיהן כעשרים שנה.

כאמור, הרב תמך בציונות ובפעולותיה עוד בראשיתה, והיה מהרבנים הראשונים שהצטרפו בשנת תרס"ב (1902) לתנועת "המזרחי".

בתשובה לטענות שהועלו נגד התנועה הציונית היה סבור שאם יצטרפו אליה הרבנים ויראי ד' - יוכלו להשפיע מרוחם עליה ולהיטיבה ופנה אליהם בקריאה "שיעברו חלוצים לפני המחנה... במפעל הכביר הזה".

בבואנו לתאר את דמותו ואישיותו של הגאון הרב אבא יעקב הכהן בורוכוב זצ"ל ראוי להקדים, ואף לתת את הדעת על משמעותה של התופעה המצערת, אך מוכרת, של התייחסות לגדולתם ולתורתם של גדולי תורה ותלמידי חכמים - במיוחד במזרח אירופה - על פי התייחסותם לתנועה הציונית ולפעולותיה.

ידוע הדבר, כי כאשר החלו בעולם היהודי לנשב רוחות "הרעיון הציוני" ואף נתגבשו מתוך כך פעולות מעשיות בדמותם של ארגונים, ובצמיחתה של ההתיישבות בארץ ישראל - התחוללה תסיסה רבתי של מחייבים ושמחים מחד גיסא ושל שוללים 'נלהבים' מאידך גיסא.

תסיסה זו הניבה שפע עצום של מאמרים וספרים וכמובן גם אסיפות עם וכרוזים של 'בעד ונגד'. היו התארגנויות של צעירים ומבוגרים וכו'. הדברים ידועים וכמובן שכבר נכתבו ונחקרו בעניין מאמרי היסטוריה והגות.

בתוך תמונה זו, שניתן לומר שבמובנים רבים היא נמשכת עד עתה קיימת אותה תופעה שהוזכרה בראשית הדברים.

בשורות הבאות תתואר בקצרה דמות **הגאון הרב אי"ה בורוכוב זצ"ל** (שמו נכתב גם: באַרוכוו); טבת תר"ח (1848) - ה' באייר תרצ"ו (1936). מחבר הספר שו"ת "חבל יעקב". (3 חלקים והאחרון טרם נדפס!)

איזכורו כאן של ספרו, אינו מקרי, זאת - מכיוון שהיה זה אחד מחשובי הספרים והביאורים

שנים מתוך ששת בניו ובנותיו. למרות שלא כיהן בירושלים במשרה רבנית, עסק רבות בענייני ציבור, פרסם חוות דעת וחתם יחד עם רבנים אחרים על כרוזים בנושאים שונים, כגון בעד השתתפות נשים בבחירות למוסדות היישוב, בעד אחדות הסדרי השחיטה והכשרות וכיוצא באלו.

בשנת תרפ"ז (1927) השתתף עם מרן הרב זצ"ל והרב מאיר בר אילן (ברלין) ז"ל במה שמכונה **'מסע המושבות השני'** שנערך מטעם תנועת "המזרחי". המשלחת סיירה במשך שבועיים ב-42 יישובים בגליל ובעמק ובשובם מסרו את חוויותיהם בפני עתונאים והרב בורוכוב הרים על נס בדבריו את החלוצים 'הופכי הביצות למקומות יישוב'

בעיתון "התור" (שנה ז, גיליון לט) אנו קוראים דברים מיוחדים אלו:

"...אם כי לדאבון לבנו מצאנו איזה קבוצות של צעירים שבאו מהגולה, ואשר הגולה הפיחה בהם רוחות זרות שונות - בכל זאת גם מהם לא נאמר נואש! כל עוד שקשורים המה לכלל האומה הישראלית ולארץ הקודש - עוד תקווה גדולה נשקפת על ידי השפעה מרובה... של אנשי רוח החרדים לדבר ד' ובעלי דעת היודעים ללכת עם כל רוח ורוח בכדי לחנכם ולקרבתם..."

הרב נפטר בירושלים **בה' באייר תרצ"ו**, ונקבר בבית הקברות בהר הזיתים.

באחד ממאמריו בעתון "הצפירה" (גיליון 290) הוא כותב:

"אין דרך להצלח עם ישראל מגלותו מלבד הציונות ויישוב ארץ ישראל" ועוד: "יש להרים על נס את העובדה כי רק בכוחה של הציונות לאחד את המפלגות הרחוקות ולהשיב לב הבנים אל עמנו...!"

'כותבי העתים' מאותה תקופה מציינים כי בוולקוביסק זכה להוקרה והערצה מכל האוכלוסייה היהודית. ואפילו אנשי תנועת הפועלים החילונית והאגרסיבית- **"הבונד"**, היו באים לשמוע את דרשותיו בבית הכנסת. הודות לפעילותו והשפעתו, התפתחה הישיבה המקומית, ומספר התלמידים הגיע עד לשלוש מאות!

היה דיין מעולה, ובחריפותו ופקחותו בהוויות העולם, קנה לו שם בחוגים רחבים ורבים בחברה היהודית, בכח השפעתו ידע להלך אל מול השלטונות ולהסיר 'גזרות ופרעות' שהופיעו חדשים לבקרים.

בפעילותו התורנית-הציונית הנמרצת עסק גם בהתרמה לקרנות הציוניות (קרן הקיימת, קרן היסוד ועוד) ולא שת ליבו למבקריה החריפים של 'התופעה' כשם שכינוה מתנגדיו.

עלייתו וחיינו בארץ-ישראל

בשנת תרפ"ג (1923) עלה לארץ ישראל והתיישב בירושלים. שם גרו כבר באותו זמן

הרחבה של חוש האמונה

"בכל ההשכלות וכל הפילוסופיות האלהיות, הננו רואים רק הרחבה של הנקודה הפנימית של חוש האמונה, ויראת-שמים הברורה הטבעית,

שכדי להרחיב את גבוליה, לפתח את הכח האצור בה, דרושים כל סעיפי הלימודים, בין המעשיים בין העיוניים, השכליים וההרגשיים.

על כן בזאת תלויה היא ההצלחה של הלימודים, כשהם מקושרים יפה להנקודה החיה הפנימית הטבעית לנשמת האדם"

(מידות הראיה, אמונה, 1)

באור צעיר

פראייה ובהתבוננות פנימית

"קשה יש רק ז'אמ (הארץ)?"

"ארץ
שנאהב"
(חלק ד)

**בחניץ לארץ מתגלה המעשה... ובארץ ישראל
הערך של הדבור... המחשבה...
(אורות הקודש ג, פרק כד)**

נמצא שהתהליכים והקשיים בארץ הם דוקא בגלל הדבר הגדול שאנחנו בונים כאן כמו ההבדל בין בנין אוהל לבנין בנין אמיתי. יחד עם זאת - זו סיבה הגורמת לכולם להרגיש חלק ולהצטרף.

ככל שנשאף להיות אנחנו, ונעמיק בפנימיותנו - לא נשכח את עצמנו ואת ארץ ישראל אפילו בחו"ל:

**הזרות שמרגישים בחניץ לארץ מקשרת לארץ ישראל
וקדשתה (אורות, ארץ ישראל 1)**

אז אפשר סתם "להיות" בארץ - פיזית. אבל אפשר "לחיות" בה בלב ונפש, ולשאוף ולהתחבר אליה אפילו בחו"ל - אכן זו "ארץ שנאהב".

**זכירת הארץ... עושה פעלת נביעה מעינית לכל
הכלל... ואור ישועה וגאולה מתפצל ומתפשט... (שם)**

מוזמנים לשאול ולהגיב בכל עניין.
עומר דוידוביץ omerymh@gmail.com

ישנם יהודים אשר לא גרים בארץ. לעיתים עולה בפיהם הטענה שאינם עולים ארצה משום שדוקא בארצנו - מתרחשים מאבקים מסוכנים - פיזיים ורוחניים - יותר מאשר בחו"ל. רבים מאיתנו יחלקו על זאת. אך בזמן התורה, העמים הכי מקולקלים גרו כאן, ואף נקראת היא בשם "ארץ כנען", אבל זאת - כפי שמסביר הרב קוק - דוקא משום מעלתה:

ארץ ישראל... יש בכחה להפך את התכן היותר רע והיותר מקלקל לטובה ולברכה.

לפיכך שם הארץ היא "כנען", האיש המקלקל והמקלקל... גנוז בה דוקא אוצר אור שבמטמוני החשך... (עולת ראייה א עמ' מ)

כאשר אדם במקום עבודתו, הוא מבטא בעיקר את הפן המעשי שלו, אבל כאשר שב לביתו הוא "הוא עצמו", ומופיע "הבפנים" שלו - הדיבור והמחשבות שלו. ארץ ישראל היא ביתנו הלאומי, ולכן בה מתעוררים כל הכוחות שלנו. זו גם הסיבה שמתגלות כאן משימות חדשות:

אורחים לשבת

חידה ?

**מהי המצווה המוזכרת לראשונה
בפרשתנו והמתקיימת שלוש
פעמים בשנה באותו מקום
ובאותה צורה,
ושמה - ככינוי מן הרב זצ"ל?**

הפתרון לחידה הקודמת:
'ממלכת כהנים' - 'גוי קדוש' - 'עם
סגולה' ובספרי הרב זצ"ל: אורות,
אורות ישראל ועוד

אסף פאסי, בעל חברת הפרסום "פאסי קראוס"
ומחבר "משפטי הרב קוק".

מאורתיו של הרב קוק ספגתי לראשונה בכיתה יא, ולאחר מכן בישיבת בית-אל ובעתניאל. לימוד המאמר "מסע המחנות" (המאמר הראשון של הרב שלמדתי) עם אייל בארי תושב הישוב, היה עבורי חוויה מכוננת.

בלימודי הרב קוק חשתי שיש רב המרגיש את העולם ואת המציאות העוטפת אותנו. סולם מוצב ארצה שראשו מגיע השמיימה.

אורותיו של הרב מלווים אותי ותורמים לי בכל יום ויום בעבודתי ובחיי.

השנה 2019 המחירים 2009

30 דירות במחיר שלא יחזור

עד

₪ 1,000,000

במגוון פרויקטים ברחבי הארץ

שרי נדל"ן
מקבצת אלדד פרי

***5066**

בכפוף לתקנון החברה. ט.ל.ח.

'בית הרב' | זאת לראיה (ע"ר)

רח' הרב קוק 9 ירושלים 9131002. טל' 02-623-2560

www.beit-harav.org.il

beitharavkook@gmail.com

אורות אברהם
מוסיפים אור

רח' גולדה מאיר 7, קומה 1, בית עליאש. נס ציונה

www.orotavraham.com

טלפון 052-388-3322

timor@eldadperi.co.il

יוצא לאור ע"י 'אורות אברהם' בשיתוף ישיבת ההסדר והגרעין התורני ראשון לציון ו'בית הרב' ירושלים ת"ו

עריכה: הרב יוחנן פריד | עימוד ועיצוב: סטודיו דראור

מדור הילדים ואור צעיר: כתיבה ועריכה: אביטל לוי והרב עומר דוידוביץ', איור: רגנה אנסבכר. ייעוץ פדגוגי - ד"ר רונאל עטייה ('אורות ישראל')